

Маріупольський
університет

ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ

Збірник матеріалів науково-
практичного круглого столу

10 грудня 2024

Київ 2024

Редакційна колегія:

Голова Вікторія ГРИГОР’ЄВА, завідувач кафедри права МДУ, кандидат юридичних наук, доцент;

Заступник голови Юлія КАМАРДІНА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент;

Члени оргкомітету: Марія ПОЖИДАЄВА, професор кафедри права, доктор юридичних наук;

Анна ПОЛІТОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент;

Євген ЧЕРНИХ, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент.

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою економіко-правового факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 5 від 18.12.2024).*

П 68 Права людини в умовах воєнного стану: прикладний аспект: збірник матеріалів науково-практичного круглого столу, м. Київ, 10 грудня 2024 р. / за заг. ред. В.В. Григор’євої, Ю.В. Камардіної, М.А. Пожидаєвої, А.С. Політової, Є.М. Черниха. – Київ : МДУ, 2024.– 68 с.

У матеріалах круглого столу висвітлюються особливості реалізації прав людини в умовах воєнного стану, а також міжнародні та регіональні механізми захисту прав людини. Представлено теми доповідей за основними напрямками роботи круглого столу: загально-теоретичні аспекти захисту прав людини в умовах воєнного стану. Міжнародне гуманітарне право та захист прав людини; правозахисні механізми захисту прав людини: стан та перспективи; реалізація та захист прав людини в умовах глобальних кліматичних змін. У збірнику представлено статті за матеріалами доповідей. Матеріали круглого столу адресовані науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами реалізації та захисту прав людини в умовах воєнного стану в Україні.

УДК 342.7”364”(06)

*Матеріали подаються в авторській редакції.
Відповідальність за якість та достовірність даних, точність цитат
та іншої інформації несуть автори публікацій.*

НАДЕЖДЕНКО Аліна,
кандидат наук з державного управління, доцент кафедри право
Маріупольського державного університету, м. Київ

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО (ЗБАЛАНСОВАНОГО) РОЗВИТКУ У МУНІЦИПАЛЬНО-ПРАВОВОМУ ВИМІРІ

Концепція сталого (збалансованого) розвитку займає ключове місце в сучасних підходах до організації місцевого самоврядування. Вона включає в себе ідею гармонійного співіснування трьох основних компонентів: економічного зростання, соціального благополуччя та екологічної рівноваги. Головна мета цієї концепції полягає в забезпеченні поточних потреб людей без шкоди для можливого задоволення потреб майбутніх поколінь. У зв'язку з цими роль органів місцевого самоврядування критична, адже саме вони здатні реалізувати відповідні принципи на місцях.

Сталий розвиток потребує інтегрованого підходу до планування, що враховує специфіку кожної окремої територіальної громади щодо управління природними ресурсами, сприяння соціальної згуртованості та забезпечення економічної стійкості. Тому особливого значення набувають Цілі Сталого розвитку (ЦСР), затверджені ООН у 2015 році, що стали глобальним орієнтиром для всіх рівнів влади, зокрема для місцевих органів самоврядування. Серед них слід виділити ЦСР 11, яка передбачає створення стійких та інклюзивних міст, а також ЦСР 16, що передбачає формування ефективних та підприємницьких інституцій [1].

Органи місцевого самоврядування повинні діяти як каталізатори змін, забезпечуючи зв'язок між глобальними цілями та локальними потребами, що вимагає від них формування чіткої стратегії дій, яка враховує всі аспекти життя громади, включаючи економічні, екологічні та соціальні. Важливо, щоб такі стратегії включали оцінку довготривалих ризиків і наслідків прийнятих рішень.

Муніципально-правовий підхід до концепції сталого розвитку створює сприятливі умови для зосередження уваги на окремих аспектах реалізації та захисту муніципальних прав людини й громадянина.

Крім того, можна виділити системний взаємозв'язок між такими компонентами, як «сталий (збалансований) розвиток – інтереси місцевого самоврядування – муніципальні права особи». Ефективність забезпечення муніципальних прав залежить від реалізації на місцевому рівні 17 Цілей Сталого Розвитку, визначених світовим співтовариством. Наприклад, Ціль №1 Порядку денного XXI століття – «Подолання бідності в усіх її формах та усюди». Між явищем бідності, правами людини та місцевим самоврядуванням існує прямий взаємозв'язок та взаємозалежність [2].

Муніципалізація Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), зокрема ЦСР 1 «Подолання бідності в усіх її формах та усюди», ґрунтується на багатогранному підході щодо подолання бідності, який передбачає комплекс узгоджених дій на різних рівнях – державному, регіональному та місцевому (муніципальному). В свою чергу, органи місцевого самоврядування мають найкращі можливості для виявлення людей, які перебувають у стані бідності, і спрямування ресурсів і послуг на задоволення їх потреб, що сприяє поширенню цього явища.

Відповідальність місцевих органів влади за надання базових послуг, таких як водопостачання і санітарія, визначення їх як ключових партнерів у досягненні ЦСР. Проте досягнення цієї мети можливо лише за умов якісної реформи місцевого самоврядування в Україні, що забезпечує фінансову самодостатність і стійкість територіальних громад.

Бідність, хоча і є глобальною проблемою, має чіткий локальний характер. Вона впливає на можливості територіальних громад і їхніх мешканців реалізовувати свої права та свободи. Тому важливо спрямувати розвиток муніципальних прав людини і громадянина у напрямку створення ефективних механізмів їх реалізації та забезпечення на місцевому рівні.

Отже, доцільним є формування майбутнього напрямку розвитку муніципальних прав людини і громадянина шляхом вдосконалення інституту муніципального права. Предмет муніципально-правового регулювання охоплює не лише окрему сферу життєдіяльності

людини, громадянина чи територіальних громад, але й широкий спектр суспільних відносин, які впливають у різних сферах — політичній, економічній, соціальній, екологічній, культурній тощо [3, с. 599]. Саме взаємозв'язок цих групових суспільних відносин із процесами становлення та функціонування муніципальної влади, а також із реалізацією та захистом муніципальних прав створює інтегруючий компонент особистості, що відносить їх до сфери муніципально-правового регулювання.

Муніципалізація Цілей Сталого Розвитку (ЦСР) означає, що місцеві органи влади беруть на себе відповідальність за досягнення ЦСР, інтегруючи їх у стратегії розвитку громади, організацію місцевого управління та забезпечення благополуччя населення.

Таким чином, сьогодні процес муніципалізації ЦСР органами місцевого самоврядування щодо забезпечення муніципальних прав громадян включає:

- інтеграцію ЦСР у місцеве планування: місцеві органи самоврядування адаптують глобальні цілі до своїх специфічних умов, розробляючи місцеві стратегії та плани розвитку, які включають економічні, соціальні та екологічні аспекти;

- залучення громадськості: міські органи самоврядування активно залучають громадян до процесу прийняття рішень, що стосуються реалізації ЦСР, забезпечуючи широке представництво інтересів усіх верств населення;

- управління ресурсами та послугами: органи місцевого самоврядування, як основні надавачі послуг, такі як водопостачання, санітарія, енергозабезпечення, освіта та охорона здоров'я, мають вирішальне значення для досягнення ЦСР, зокрема в контексті забезпечення доступу до основних послуг та покращення якості життя;

- розвиток інфраструктури та екологічна стійкість: відновлення інфраструктури, включаючи енергетичну ефективність, управління відходами та захист навколишнього середовища, є більшість аспектів муніципалізації ЦСР;

- фінансова спроможність і партнерство: для досягнення ЦСР органи місцевого самоврядування повинні мати фінансову незалежність та сприятливе інвестиційне середовище. А також повинні співпрацювати з міжнародними партнерами, державними структурами та громадянським суспільством для залучення ресурсів та підтримки ініціатив.

Отже, забезпечення муніципальних прав громадян є ключовим аспектом концепції сталого (збалансованого) розвитку, оскільки ефективна реалізація цих прав сприяє розвитку демократичних інститутів, зміцненню соціальної згуртованості та покращенню якості життя на місцевому рівні. Муніципальні права, такі як участь у прийнятті рішень, доступ до публічної інформації, соціальні послуги та захист прав, мають важливе значення для формування активного і відповідального громадянського суспільства. У контексті сталого (збалансованого) розвитку це забезпечує не лише соціальну стабільність і економічне зростання, а й екологічну безпеку, оскільки локальні громади можуть ефективно реагувати на виклики, сприяючи збереженню ресурсів і створенню сприятливого середовища для майбутніх поколінь.

Література:

1. Цілі сталого розвитку в Україні. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй. URL:<http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments>. <http://surl.li/gvgsak>. (дата звернення 18.11.2024).

2. Стрільчук В.А. Бідність як проблема реалізації прав людини: муніципально-правовий аспект. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»: збірник наукових статей. Чернівці, 2018. № 4. С. 182–193.

3. Місцеве самоврядування в Україні та зарубіжних державах: порівняльно-правові аспекти: монографія / за загальною редакцією доктора юридичних наук, професора О. В. Батанова, доктора юридичних наук, професора О. В. Марцеляка, доктора юридичних наук, професора А. Берлінгуера. Київ: Вид-во «ОСНОВА», 2020. 672 с.